כאן המקום

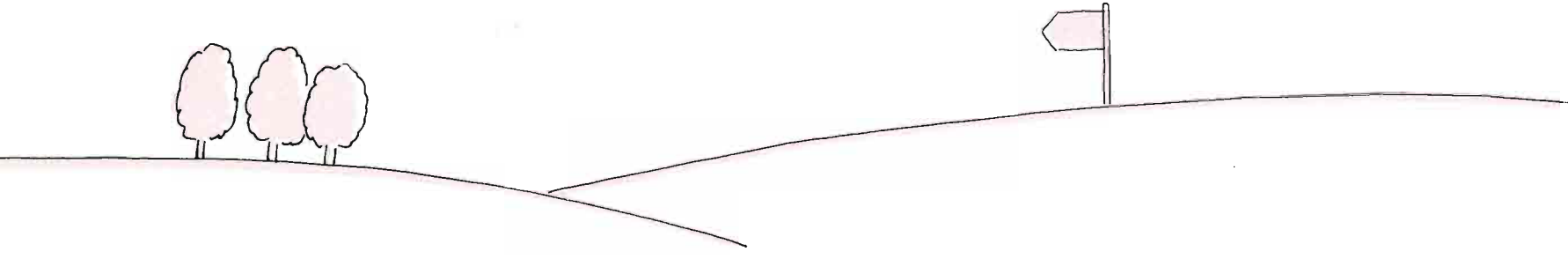

סיפורי בארי לילדים

לילדי בארי בעבר, בהווה ובעתיד,
בואדי, בבוסתן ובחורשה,
מאשל ועד רננים, מתשרי ועד אלול.

הסיפורים שבקובץ זה אינם בהכרח האמת ההיסטורית.
אולי הם קרו כך,
אולי קצת אחרת,
ואולי לא היו הדברים מעולם...

© כל הזכויות שמורות למחברים ולקיבוץ בארי
אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לתרגם
או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום אמצעי,
ללא אישור בכתב מהמוציא לאור.

40 שנה לקיבוץ בארי
הוצאה פנימית, תשמ"ז, 1986
סידור, לוחות והדפסה: דפוס בארי

הלילה בו נולדה נורית

בלילה הזה מכל הלילות בחרה נורית לצאת לאוויר העולם.
בשעת ערב מאוחרת אחזו באֶשתי צירי הלידה. לנסוע לבית החולים — אי־אפשר, רופא — אין. מה לעשות?
יוצא דויד נרגש ומבוהל להזעיק את מרים החובשת.
"ראשית, הבא לי את עששית הנפט," אומרת מרים, "ושנית, אמור ללזר המא"ז שיזעיק את הרופא מגדרה." ורצה בכבדות, שכן כרסה אף היא בין שיניה, אל חדר היולדת.
אשתי בחדרה, נאנקת מכאב בחושך. ומיכאל הסדרן לא מוותר כל כך בקלות על העששית.
"שתחכה מעט עד שאגמור את הסידור למחר," הוא אומר.
מתרוצצת מרים בין חדר המרפאה לחדר היולדת ולאור נרות, מכינה את כל הדרוש לקבל את פני הלידה, בפעם הראשונה בחייה.
בינתיים עולה לזר על בריכת המים הגבוהה ומאותת בפנסו בשפת המורס להזעיק את הרופא.
בחדר, אוחזת מרים בידה של אשתי ומלטפת את שערה:
"עוד מעט, עוד מעט," היא מעודדת אותה.
בחוץ, מסתובב דויד, מלווה בשמואליק השומר, כארי בסוגרו וכוסס את צפורניו.
"מה יהיה, מה יהיה?"
קשובים החברים לקול זעקותיה של אשתי.
"מה יהיה?"
שעה נוקפת ועוד שעה והרופא לא מגיע.
"מה שֵם הכנתם לו, לרך הנולד?" מנסה שמואליק להסיח את דעתו של דויד מסבלה של אשתו.
"נטע נקרא לו, או לה," הוא משיב, "שם לבן וגם לבת."
באשמורת אחרונה של הלילה מגיע סוף סוף הרופא הזקן מגדרה, רכוב על חמורו, מלווה בבנו החמוש ברובה.

החצרן

כשהחצרן עובר עם עגלה וסוסה אנחנו בין כדי־החלב לחבילות־הכביסה.

כיבוי אורות

מה שקרה אחרי כיבוי אורות לעולם לא נוכל לגלות אנחנו ילדי בראשית למי שעבר ללינה משפחתית.

נוטל הרופא את ידיו וניגש מיד למלאכה. אשתי כבר בשלבי לידה אחרונים ובעלות השחר מכריז הרופא: "בשעה טובה ומוצלחת — בת!"
"בת יש לָךְ!" אומרת מרים לאשתי, מנגבת את הזעה ממצחה ושולחת לקרוא לדויד.
"בת יש לי!" מתרגש דויד ויוצא עם שמואליק בריקוד.
השמש שולחת קרניים הססניות ראשונות על הישוב הרדום, בשעה שעולה לזר על מגדל המים וקולו נשמע ברמה:
"נולדה לאשתי ודויד בת, נטע!"
הרוח חוטפת את המילים מפיו ובולעת אותן. יוצאים החברים מחדריהם, משפשפים את עיניהם ונחרדים: "מה אמר? מתה?!"
רצים בהולים לחדר היולדת אך שם בחוץ מתברר הטעות:
"מזל טוב! מזל טוב!" לוחצים החברים את ידו של דויד ומברכים איש את רעהו בהתרגשות "בת! בת ראשונה אחרי תשעה בנים!"
ובאותו מעמד נקבע: נטע — לא יקרא לה. ברוב קולות מתקבלת הצעתו של שמואליק, ומאז ועד היום — נורית שמה בישראל.
ובליל שבת, בנוסף לארוחת הערב החגיגית, הוציאה לילי, האקונומית החסכנית, את כל מלאי חבילות המזון והממתקים שהתקבלו באותו שבוע מהורי החברים, לחוג את גודל המאורע.

ביום א' אנחנו מקשיבים
למה שאמרו באסיפת החברים
ביום ג' המטפלת מספרת
מה שהיה בסרט
ובשני המקרים הם מדלגים
על הדברים שבאמת מעניינים.

חופש

מחר לחופש אני נוסע
ומרוב שמחה ממש משתגע
הבגדים לידי מקופלים
ומתחת למיטה מצוחצחים הסנדלים
ורק שני דברים אני רוצה הכי
באוטובוס לשבת ליד החלון
ולא להקיא.

חדר תרבות

בחדר תרבות באווירה טקסית
אנו מאזינים למוסיקה קלסית
ליד הפטפון יושב זאב
ואת המנואלה מסובב
את הקונצרט הוא פותח
ב"לילה על הר קרח"
אנחנו בעיניים עצומות חולמים
ואחרי שעה שוב בבארי מתעוררים.

החמור ברק

בְּרק הגיע לכאן באחד הלילות האפלים. אותם לילות בהם היו המסתננים מרצועת עזה חוצים את הגבול, כדי לגנוב צינורות השקייה, ציוד חקלאי וכל מה שנקרה בדרכם, בשדות הישוב הצעיר.
שומר הלילה עומד היה ליד הזרקור במגדל שעל בית־השייח׳ הרחוק, מאמץ את עיניו בחשכה, ואם נשמע רחש־קל מיד פתח באש. קולות הירי הזעיקו את החברים ואלה היו פותחים במרדף אחר הגנבים.
מסתננים אולי לא נתפסו, אולם החמורים שעל גבם רצו להעמיס את שללם, היו מובאים אחר כבוד לחצר המשק. הילדים היו רוכבים עליהם, משכנים אותם בפינת־החי ומטפלים בהם עד שנמסרו לידי הצבא.
מכל עדר החמורים שעברו תחת ידם, נשארו לשכון קבע בפינת־החי הקטנה, אתון אחת ושמה פָּטְמה וחמור אחד, גבוה ונישא מכל האחרים, פיקח ונבון, חזק ועם זאת שקט ועדין. ברק קראו לו.
נקשרו אליו הילדים ושעות רבות בילו איתו, רכבו עליו ואהבוהו בכל ליבם.
אך מנהג קלוקל אחד היה לו, לברק החמור. בלילה בלילה, כשכולם היו שקועים בשינה עמוקה, נהג לפתוח את שער פינת־החי ולצאת לו לטיול לילה, לתור אחר מטעמים אניני־טעם. במיוחד ערבו לחיכו הפרחים שהחברים טיפחו בדי עמל בגינותיהם הקטנות. זעמם של החברים על ברק גבר והלך כל אימת שזה שב והותיר את עקבותיו בגינות. לא הועילו נסיונותיהם של הילדים למנוע ממנו לצאת את גדר פינת־החי. פיקח היה ברק וידע להשתחרר מכל סוגר ובריח.
המצב הפך בלתי נסבל ממש וכשהגיעו מים עד נפש, התאספו מוסדות המשק לדון בנושא — מה יעשה בברק החמור?
״יש להיפטר מהמזיק. נמכור אותו.״ נפלה ההחלטה.
שמעו הילדים ונבהלו. מיד נאספו לטכס עצה כיצד לבטל את רוע הגזירה.
״לא נסכים שימכרו אותו.״ אמר עמירי, ״הוא שלנו!״
״נשמור עליו בתור, שלא יהרוס את גינות החברים.״ אמר אודי.
״אולי נחביא אותו?״ הציע מנצ׳ר.
וכך עשו.
אולם לא עברו ימים רבים וברק התגלה. בו ביום הוזמנה משאית גדולה שתובילו הרחק מבארי.
מקצווי המשק הובל ברק בחבל לעבר המשאית, והילדים הולכים אחריו וליבם כבד על גזירת הגירוש האכזר.

סברס

סברס קוטפים כך:
ביד אחת סמרטוט
ובשניה סכין קשור בחוט
לשיח מתקרבים בצעד בטוח
אך לא כנגד הרוח
בסכין חותכים
בדלי מניחים
בעפר מגלגלים
ובמים שוטפים
ומקלפים
ואוכלים.
ואם בסוף יש קוצים —
אז בלי תרוצים.

מחבואים

לְפָנַי — גבעת שולה
מימיני — ואדי אשפה
לשמאלי — ואדי פילים
מאחורי — ואדי פלמ״ח
מי שעומד מלפני מאחורי
ומצדדי — הוא העומד
פשוט כך.

"יש לי רעיון!" צצה לפתע הברקה במוחו של צ'יקו.
מה עשו?
רצו כולם מהר־מהר לנגריה, כל אחד חפן בכף ידו מסמרי 12 גדולים, ושבו בדהרה אל המשאית הממתינה.
"חבר, לאן אתה נוסע?" שאל דובי את נהג המשאית.
"תיקח את ברק שלנו איתך?"
"ואיך יעלו אותו למעלה?"
כך המטירו על הנהג שאלות עד שהוסחה דעתו מהנעשה סביבו.
אותה שעה, התגנבו כמה ילדים והטמינו את המסמרים תחת גלגלי המשאית. בדיוק כשסיימו, ראו את ברק חמורם מובל בחבל וצועד את צעדיו האחרונים אל המשאית. התבונן בהם ברק בעיניים גדולות ועצובות, התבוננו בו הילדים בעיניים קונדסיות ועל אוזנו לחשו: "אל תדאג ברק, נציל אותך! תיכף תראה!"
ברק הועלה למשאית והנהג התניע. המנוע הרעים, המשאית התחילה לנוע ופתאום...
בום! טרח! בום! טרח!
נשמעו התפוצצויות אדירות.
הגלגלים התפנצ'רו ושקעו בדרך והמשאית נעצרה ולא יכלה לזוז עוד. ירד הנהג נרגז וכועס לבדוק את הנזק.
בתרועות שמחה טיפסו הילדים למעלה ולאושרם לא היה גבול. התרפקו על ברק חמורם האהוב, ליטפוהו וחיבקוהו עוד ועוד.

ובכל זאת, האם הצליחו לבטל את רוע הגזירה? האם נשאר ברק או נלקח?
מה אתם חושבים?

גולות

בגולות היינו משחקים
במוֹר ובשלוש בורות
ומי שהרוויח היה צריך להחזיר
עד שצ'ייקוֹ הגיע מהעיר.

זרזירים

בכתה ד' עשינו תורנות
ליד מלכודת הזרזירים
למשוך בחוט.
בתורי משכתי
אבל לא הצלחתי
רק אדום החזה
מסכן ורזה
אין דבר – אחרַי, תור אמיר
והוא את כבוד הכתה יחזיר.

מעשה בחמוטל הקטנה ובנס הגדול

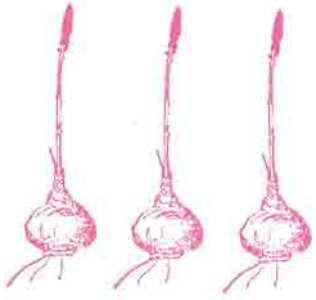

חצבים

פקעת של חצב — שורפת נורא
אחרי ששמעון וצוקר
שרפו את המתבן —
הג׳ינג׳י מרח אותם
בפקעות של חצב
על הידים, על הרגלים ועל הגב.

אחים מאומצים

יש לי שלושה אחים
ועוד שנים מאומצים
ועוד שלוש אחיות
כולן מאומצות
וכל אחד יסכים
שזה שווה המון נקודות...
לממתקים!

סיגריות

בכתה ג׳ התחלנו לעשן
בכתה ד׳ הפרחנו טבעות
בכתה ה׳ אסף סגר את החלונות
והכריח אותנו להכניס לריאות.
אז הפסקנו...
מה יכולנו לעשות?

תם מאמינים בניסים?
עד עכשיו אולי לא, אולם המתינו ושמעו את הסיפור הבא.
היה זה בליל חורף של שנת 1951. קור עז שרר בחוץ ובחצר הקיבוץ — חושך מצרים. תאורה עדיין לא הותקנה ופנסים לא היו בדרכים. הרוח שרקה מקפיאה ואף לא כוכב אחד קטנטן הציץ מבין העננים הכבדים. בגיזרת הרפת בוסס יאיר השומר בבוץ הסמיך ושיניו נוקשות. מכורבל במעיל שינל ארוך, כובע־גרב מצמר מכסה את ראשו ומותיר אך חריץ צר לעיניו, היטיב את הרובה הצ׳כי הכבד על כתפיו ורטן לעצמו:
״בררר... איזה קור. ודווקא הלילה תורי לשמור, במקום לבלות במיטה החמה. אפילו מסתננים לא יעזו להוציא את אפם בלילה כזה.״
כך צעד לאיטו וקילל בליבו את מר גורלו, אך כמובן, לא נטש את משמרתו והמשיך בסיוריו. מדי שעה היה מגיע יאיר אל בית התינוקות לבדוק מה שלום העוללים שישנו שם שנת ישרים. בית התינוקות היה אז בבית הערבי, הוא הבית שבו שוכן היום המכון־של־בוכסי.
היה יאיר פותח את הדלת החורקת ופוסע חרש בין מיטות הסורגים העשויות ברזל. שלווה היתה נסוכה על פני הילדים הישנים. כל אחד וה״פוזה״ שלו. זה שוכב על גבו ורגליו על הקיר, זה על צידו, אגרופו הקטן קמוץ תחת לחיו וזה מכוּוץ על בטנו ורגליו תחתיו, שמיכתו על הרצפה. בחדר הגדולים ישנו יורם, יגאל, צביה ואילת ובחדר הקטנים — חמוטל, דליה, איתמר, גיל ואילה, בתו הבכורה של יאיר. על הרצפה, למרגלות מיטתה של חמוטל הונח תנור חשמלי מאולתר שהוכן בחשמליה על־ידי החשמלאים. לקחו צינור השקיה מאלומיניום, חתכו אותו ובתוכו הרכיבו גוף חימום, והרי לכם תנור תוצרת בית.
התנור הפיץ חום נעים בחדר ונשימותיהם השלוות של הילדים היו כמנגינה ערבה לאזניו של יאיר השומר.
״הכל בסדר,״ הוא חשב, ״לפחות לילדים נעים וחם.״ סגר את הדלת בשקט ופנה חזרה לכיוון הרפת.
בשעת לילה מאוחרת, לפני עלות השחר, סיימה רבקה ש׳ את עבודת הלילה במכבסה ופנתה לחזור לביתה. לפני עלותה על יצועה ירדה לבית התינוקות להעיף עוד מבט באילת בתה. להיטיב את השמיכה סביבה ולתת לה נשיקה, שהרי לא תראה אותה במשך היום.

דשדשה בבוץ הדביק ולפתע קפאה על מקומה: ריח חריף של עשן, הגיע לאפה. ליבה ניבא לה רעות.
חיש זינקה ממקומה והחלה לרוץ לכיוון בית התינוקות, מהר־מהר, רגליה כמעט ומועדות בשלוליות שבדרך. פרצה כסופה אל הבית ועיניה חשכו: חדר הקטנים היה אפוף כולו עשן שעלה משמיכתה וממזרונה העשוי עשב־ים של חמוטל. מיטת הסורגים היתה סגורה, והתינוקת — איננה!
ליבה של רבקה דפק בפראות והיא החלה לצעוק "חמוטל! חמוטל! איפה חמוטל?!" ממש באותו הרגע הופיע במרוצה יאיר שגם באפו עלה ריח הסכנה. במהירות שלפו את התינוקות המנומנמים ממיטותיהם והעבירום למיטות הפעוטים שבחדר הסמוך.
אך היכן חמוטל? בלב הולם ובחשש גובר סרקו את כל פינות הבית. בחדר המשחקים? איננה. במקלחת? איננה. בבית השימוש? לא.
אז היכן היא?
והנה, בחדר הסירים והמגבים הקטן, יושבת על סיר מכווצת ורועדת, אצבעה האחת בפיה וידה השניה ממששת את תנוך אוזנה — חמוטל!
"הנה את!" נשמו יאיר ורבקה לרווחה. נטלה רבקה את הקטנה בזרועותיה ואימצה אותה אל ליבה.
"אבל איך, איך הצלחת לצאת לבדך מן המיטה הסגורה?" חזרה והתפלאה רבקה. אך מפיה של חמוטל אי־אפשר היה להציל דבר. רק מילמלה: "חם לי באוזן, חם לי באוזן."
עד הבוקר נשארו יאיר ורבקה בבית הילדים. יאיר כיבה בינתיים את השריפה ויחד הרגיעו את הזאטוטים ממאורעות הלילה.
ובבוקר לפני לכתה לישון נכנסה רבקה לחדרם של מנוחה וראובן והעירה אותם בבשורה: "מזל טוב, נולדה לכם הלילה מחדש — בת."
עוד ימים רבים דובר באירוע והרוחות לא נרגעו בנקל.
איך קרה שילדה כל־כך קטנה, שבקושי למדה ללכת, תצא בעצמה ממיטת הסורגים הגבוהה?
ומה פירוש "חם לי באוזן"?
מה קרה בדיוק באותו לילה לא נודע לעולם, אך אם לא היה זה נס — מה זה היה?

לרכב על...

לרכב על בָּרָק
זה ממש בלתי אפשרי
כי הוא נורא פראי.
לרכב על הסוסה גַּמָּא
זה מסוכן כי היא מזדקרת
וכשרוכבים על דֶּבָּא
צריך מאוד להזהר
שלא תלחֵץ הרגל
בעמוד של הגדר.

מחנה־עבודה

כשמחנה־עבודה בא לשבוע
אנחנו פועלים בסדר קבוע
תחילה לוקחים אותם לרפת
אחר־כך יש מסיבה משותפת
אנחנו מספרים עלינו
והם מספרים עליהם
וכך בלי הפסקה
תריסר פעמים בשנה.

גדי והסנדביצ׳ים

ג

די היה השובב שבילדים. ידו בכל ויד כל בו.
מי משוטט באזור הרפתות וצד זרזירים?
גדי.
מי מגדל עורב ומאלפו לבד?
גדי.
מי רוכב על סוס ומקניט את הפרות?
גדי.
מי מכיר כל חור של דורבן או עכבר?
גדי.
כל פינה במשק הכיר גדי. היה משוטט לו יחף ושזוף ותר אחר הרפתקאות, ואלה לא חסרו. אם היה משעמם לרגע — סמכו על גדי שימצא כבר איזה תעלול לעולל.
יום אחד גילה גדי במוסך, שם בין הטרקטור זחל לדי־פור, את סודם הכמוס של הפלחים. הוא מצא את הקופסא בה היו מביאים לעובדי המשמרת השניה סנדביצ׳ים עם ריבה ודברים טובים. מיום שגילה את הסוד לא פיספס אף יום לבוא בחשאי ולנגוס בסנדביצ׳ים.
רגזו הפלחים ותמהו: מיהו זה החצוף, שמחסל להם יום יום את האוכל?
חקרו כה וכה וגילו כי התשובה, כמו לכל תעלול, היא — גדי!
החליטו ללמדו לקח.
יום אחד, הכינו את הסנדביצ׳ים כרגיל, רק במקום ריבת התפוזים שמו גריז צהבהב שמראהו בדיוק כריבה.
הניחו את הסנדביצ׳ים בקופסא, שמו אותה במקומה ותפסו מקום מסתור לצפות לבאות.
גדי לא איכזב. כתמיד הופיע, יחף ועליז, שורק לו פזמון קליל. ניגש לקופסא, הסתכל ימינה ושמאלה, נטל לידיו סנדביץ׳ אחד מגרה.... פתח את פיו ונתן ביס גדול...
טפו! טפו! איכסה ופיכסה! ירק על סביבותיו ועיווה את פניו.
יצאו הפלחים ממקום ממחבואם ונתנו קולם בצחוק גדול.
״זה סופו של כל ברנש — כל פושע נענש!״ זימרו לו.
וגדי?
גדי ירק פעם נוספת והצטרף אף הוא לצחוקם.
ומאותו יום לא נגרע אפילו ביס אחד ממזונם של עובדי השניה.

טעם של שבת בבוקר
פרוסת חלה עם חלבה וכוס של קקאו.

הטרקטור
חיליק נתן לי לנהוג בפַּרְמֶל אבל אפילו שאני משתדל נורא לקלאץ׳ הרגל שלי לא מגיעה במזל הצלחתי לעצור ממש על שפת הבור.

מרגרינה לעוגת השבת

מה עושים ביום שישי?
עוגות!
ומה צריך בשביל עוגות?
בצק שמרים. ומערוך. וקמח. ומלית קקאו וסוכר. כל אחד מקבל גוש בצק ומרדד אותו יפה־יפה במערוך הקטן על משטח הקמח. לפעמים הבצק נדבק נורא לשולחן שצריך להוסיף עוד קמח ואז הוא יוצא מקומח מאוד וגם קשה. אבל הכי כיף זה לאסוף באצבע רטובה את שאריות המלית המתוקה שנשפכו לצדדים וללקק.

אבל פעם, מזמן־מזמן כשבית־הילדים עוד היה בבית־הערבי איפה שהיום המכון־של־בוכסי, לא היה עוד תנור אפיה בבית. אז איך היו עושים עוגה של שבת? פשוט מאוד, היו עושים עוגה בחושה בסיר־פלא על פתיליה.

סיר־פלא זה מין תבנית עגולה, שבאמצעה יש חור, אותה היו מכסים במכסה ומניחים על מין עיגול מברזל, גם לו חור באמצע, שקראו לו "טוסיק" (אתם בטח יודעים למה). את ה"טוסיק" היו שמים על פתיליה, שהיא תנור קטן, העובד על אש שנדלקת בפתיל ספוג בנפט.

יום שישי אחד, התברר ששכחו להביא מרגרינה בבוקר מהמטבח. אי־אפשר לעשות עוגה בלי מרגרינה, אז מה לעשות?

"ילדים, מי מוכן לקפוץ למטבח להביא מרגרינה?" שאלה חסידה הגננת.

"אני! אני!" קפצה חמוטל הקטנה, בת שנתיים וחצי בסך־הכל. וכבר רצה אל הדלת. יום חורף היה אותו יום. מדרכות לא היו וכרוך דביק שרר בכל מקום. נעלה חמוטל מגפי־גומי שחורים ושמה פעמיה לדרך.

"השתדלי ללכת רק בשביל, חמוטל. שלא תשקעי בשלוליות, והזדרזי נא, אנחנו מחכים." קראה אחריה חסידה.

נעים היה בחוץ. הגשם פסק ושמש חמימה הפציעה מבין העננים. טיפות נוצצות ניקוו בקצות העלים בשיחים שבצד הדרך. הלכה לה חמוטל לאיטה ונהנתה ומגפיה משמיעים קול ביצבוץ: קוואץ', קוואץ', קוואץ'.

בינתיים ממתינים כולם בגן לשובה של חמוטל. הפתיליה כבר דולקת באש כחלחלה, סיר־הפלא מקומח והחומרים שבקערת העוגה מחכים למרגרינה שתביא.

וחמוטל לא שבה.

חלף זמן והתחילו לדאוג. הן הדרך לא רחוקה עד כדי כך. הסתכלה חסידה בשעונה וקמט

בקיטנה

גדעון אמר לי בקיטנה בשפיים:
אם אתה רוצה ללמוד לשחות —
תשכב על החול ותעשה תנועות.
לבסוף שחיתי — תאווה לעיניים
אפילו שבכלל לא הייתי במים.

אבא בנגריה

אני הולך לבקר את אבא בנגריה
שם שני חברה מהנוער
אומרים לי כך:
"אבא שלך שתה נפט
ולמרפאה נלקח."
אחר־כך הם קוראים לי שוב:
"בוא הנה ילד ותקח חיפושית."
ומצביעים על עקרב —
בקרן זווית.

של דאגה הופיע בפניה. לאן נעלמה חמוטל? אולי פגשה את הוריה? לא יתכן, ודאי כבר היו מחזירים אותה לבית־הילדים. אולי לא הגיעה כלל למטבח? ואולי קרה לה משהו בדרך? טלפון, כמובן לא היה אז.
"נלך לחפשה." החליטה חסידה. יצאה מטפלת אחת לאזור הרפת הקרובה, שכן ידוע שחמוטל אוהבת מאוד את הפרות. פנתה חסידה לכיוון המטבח. והילדים בחצר עמדו וקראו: "חמוטל! חמוטל!"
אין קול ואין עונה.
שאלה חסידה במטבח. "כן, היתה פה חמוטל מזמן וגם קיבלה מרגרינה והלכה לדרכה." ענו לה.
העמיקה הדאגה בליבה של חסידה. ולחמוטל אין זכר, כאילו בלעה אותה האדמה. חזרה חסידה מהמטבח, שבה המטפלת מהרפת. כמעט כבר חשבו להזעיק עזרת חברים נוספים ולצאת לחיפושים נרחבים והנה — מחזה שכזה: שם, לא רחוק מהבית, באמצע שלולית גדולה, יושבת לה חמוטל הקטנה, בתוך אמבט בוץ המגיע לה עד צווארה. מתענגת היא על השמש הנעימה, בידה חבילת מרגרינה, חציה האחד נגוס והיא מצטחקת מתוך פנים מרוחים בתערובת מעניינת של חום ולבן, בוץ ומרגרינה.
צחקו הילדים למראה עיניהם, וצחקה חסידה ועל העוגה ויתרו כבר באותו היום.

רד אלינו אוירון

ליד הרפת יש גרוטאה של אווירון עמירי ואני מחפשים בקרביו מטמון לבסוף מצאנו שמן מנוע שחור על הבגדים מרחנו מלפנים ומאחור וזאת כדי שיראו אותנו כך ויחשבו שעבדנו במוסך.

JORDACHE

כותבים שמות

בקיץ על השבילים ובכל המקומות
אנחנו משתינים וכותבים שמות
הכי קל את השם של פִּפּוּ לעשות
אז מי יכול להאמין
שבעוד הרבה שנים בארצות־הברית
הוא ינהל אִימפריה כלכלית?

מסע אל הבוסתן

היה בוקר של שבת אחת, בסוף החופש הגדול.
מנצ׳ר, צ׳יקו, דובי ואמיר הסתובבו בחצר הקיבוץ הצעיר, משועממים.
״נלך לצוד זרזירים?״ הציע צ׳יקו.
״נמאס!״ ענו כולם במשיכת כתף.
״בואו נטייל לגבעת שולה,״ אמר דובי.
״כבר היינו שם אתמול,״ ביטל אמיר.
ישבו על אבן בצד הדרך ותהו מה יעשו. טלויזיה הרי לא היתה אז, גם בריכה לא ולא מגרש כדורסל.
לפתע צדה עינם את דמותו של לייבו החצרן, שעה שרתם לעגלה את ״טינופת״ הפרד.
״יש!״ קראו, ״בואו נעשה טיול עם לייבו!״
קפיצה קלה ועלו על העגלה. נסעו לרפת, עזרו ללייבו להעמיס את כדי החלב הכבדים והובילום למטבח. אחר־כך חילקו יחד את שקי הכביסה לבתי הילדים.
בוקר נעים היה והכל מסביב רוגע. אפילו טינופת הפרד היה שקט שלא כהרגלו. אולי הרגיש ששבת היום ועוד מעט קט יוחזר לאורווה, לנוח מעמל השבוע. גם לייבו החצרן היה שמח ורוחו טובה עליו.
״לייבו, תשאיר לנו קצת את העגלה לעשות סיבוב, טוב?״ ביקשו הילדים.
״נו, באמת...״ היסס לייבו.
״רק סיבוב קטן ודי!״ הפצירו.
״טוב, בסדר. אבל אחר־כך תחזירו אותו מיד לאורווה.״ נעתר לבסוף.
התיישב מנצ׳ר על כס העגלון ואחז את המושכות בידיו האמונות. נפרדו לשלום מלייבו ומאושרים עד לב השמים יצאו לדרך. העולם ציפה להם שיבואו לגלותו.
״בואו ניסע לבוסתן אבו־מועליק!״ זרק פתאום אמיר.
״לבוסתן! יאללה, בואו לבוסתן.״ מיהרו כולם להסכים.
הבוסתן היה שטח שעוד לא נחקר, ארץ חדשה וצופנת סוד. חברי הכשרת ״במעלה״ תמיד היו חוזרים משם עם סיפורים והיו מכבדים את הילדים בתאנים, שקדים ורימונים, שהביאו משם שטעמם היה כטעם גן עדן.
יצר ההרפתקה גבר עליהם ושכחו כליל את דבר האיסור החמור, שנגזר באותם ימים בשל המצב הבטחוני המעורער. אסור היה בתכלית האיסור על ילדים לצאת לבדם משער הקיבוץ. אך הבוסתן קרץ להם מפתה ונפשם יצאה לבדוק רק הפעם בעצמם, מה הוא צופן.

לחלוב בידיים

בצריף של במעלה, ספי משלב אצבעות עם אגודלים כלפי מטה ואומר לי:
״בוא תראה איך אתה חולב בידיים״ למחרת ברפת אני חולב את ״חמדה״ וחוטף בעיטה בשיניים חצי שעה לוקח לי למצוא את המשקפיים בקש.
יותר לרפת אני לא ניגש.

קיפולי נייר

פעם, עזרא, כך אני נזכר עשה ציפור מקיפולי נייר מושכים לה בזנב פעמיים — עולות ויורדות הכנפיים.
מאז עשיתי כאלו עשרות לילדים רבים נתתי מתנות אם אני חושב על כך שוב זה אולי הדבר הכי חשוב ללא כל הגזמה שלמדתי באותה שנה.

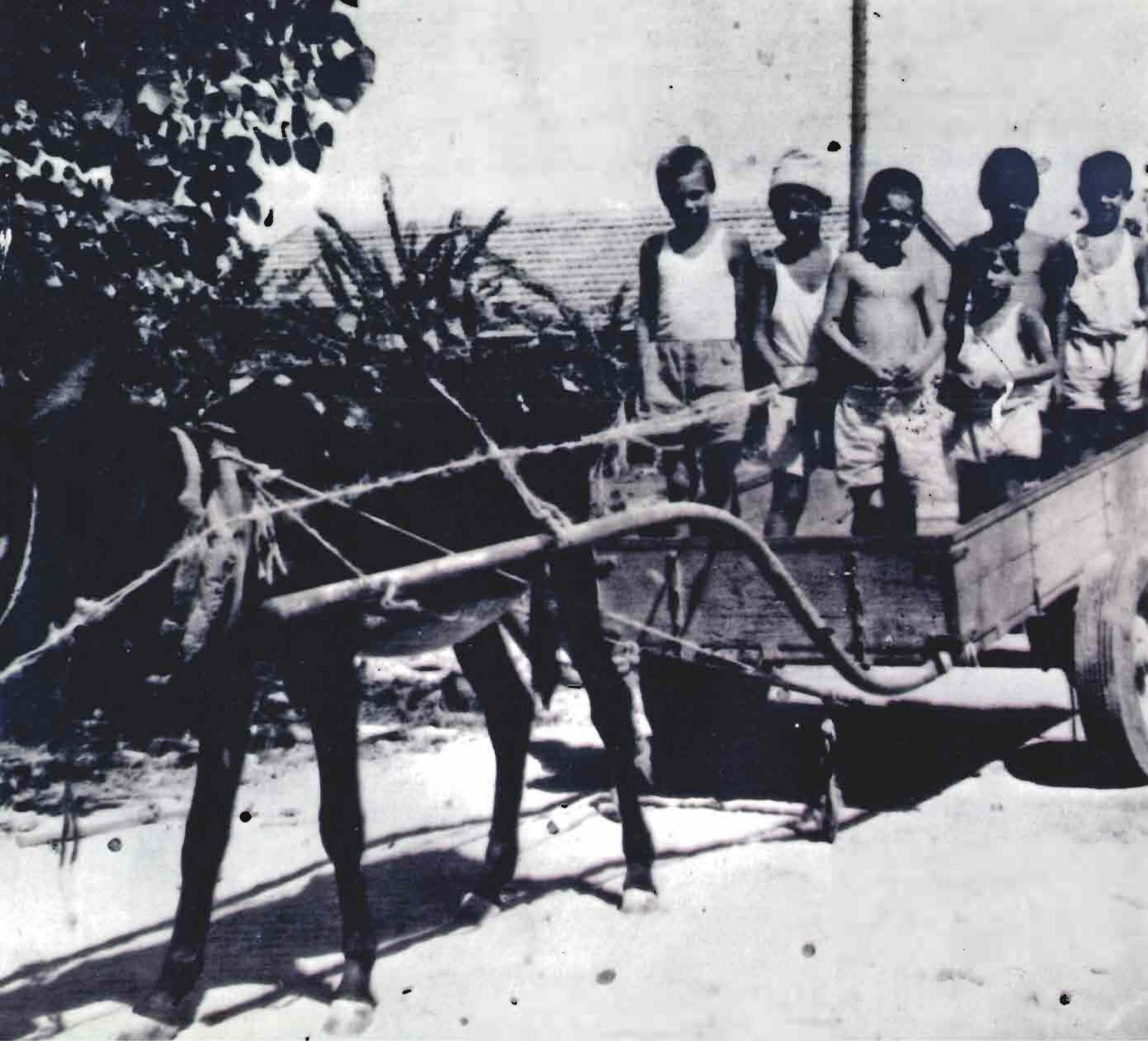

"דיו, טינופת. קדימה!" זירז מנצ'ר את הפרד ומשך במושכות בחוזקה. הרים הפרד את רגליו ופתח במרוצה, מושך אחריו ללא קושי את העגלה המרקדת ובתוכה ארבעת הילדים הנלהבים.
שער המשק והגדר כבר מאחוריהם, הדרך עברה ליד מטע האפרסק הצעיר ואז נפרשו המרחבים לפניהם.
רוח הבוקר הקרירה הצליפה בפניהם, מצננת את לחייהם המשולהבות. והנה — הבוסתן.
"הויססססססה...." עצר מנצ'ר את טינופת.
הסתכלו סביבם. הנה האשל הגדול והחסון, לידו מספר חושות. גדרות צבר תוחמות את השטח לחלקות, עצי שקד ותאנים למכביר, עצי דימון סדורים בשורות ודקל אחד ויחיד. שקט ודממה בכל, הבוסתן כאילו המתין מימים ימימה להם, ורק להם, שיבואו לקטוף את הפרי המבשיל.
קפצו מהעגלה, קשרו את טינופת לאחד העצים ומיהרו לגשת למלאכה. טעם התאנים היה מתוק כדבש, אך הרימונים שפיצחו היו עדיין חמצמצים. טיפס צ'יקו על עץ התות וזלל מלוא חופניים תותים שחורים ומתוקים.
"כדאי לכם, תותים!" קרא מבין העלים. פניו הציצו אדומות כדם והעסיס נוטף על בגדיו ומכתים אותם.
אמיר חד העין גילה בין ענפי האשל קן גדול.
"זה קן של עורב!" זיהה מיד בוודאות. זריז כחתול טיפס בין ענפי העץ, אך התאכזב לגלות את הקן נטוש, הגוזלים פרחו ממנו זה מכבר.
"נביא אותו לפינת הטבע, אסף בוודאי ישמח מאוד..." אמר אמיר ולקח את הקן איתו.
בינתיים, מצא מנצ'ר דלי וליקט שקדים, להביא לחברה שנשארו בבית. דובי, שהיה השקול והמחושב שביניהם, חזה אפשרות של הסתבכות והתנדב לעמוד על המשמר ולצפות.
"אם מישהו חשוד יתקרב לבוסתן, אני נותן שריקה ואנחנו קופצים לעגלה ובורחים!" הוא קרא ממקום תצפיתו.
בבית, כבר כמעט צהרים, ואיפה הילדים? כשהרגישו בחסרונם ובחסרונו של הפרד טינופת, חיברו אחד לאחד וצילצלו מיד בפעמון הגדול.
"דין — דון! דין — דון!"
התאספו החברים ליד הפעמון והמא"ז דיווח על העלמותם של הילדים. התארגנו חוליות של חברים שיצאו מיד לחיפושים סביב הקיבוץ.

זרזירים

זרזירים תחילה לוכדים
ומייד אותם מולקים.
אחר־כך נוצות מורטים
את העור מפשיטים
בסכין־גילוח פותחים
את הקישקעס שולפים
ושיפוד תוקעים
על האש צולים
מלח זורים
ובסוף בסוף — אוכלים.

שלג

יום אחד ירד במשק שלג לבן
החברים בנו בובה ליד הגן
אחר־כך זרקו זה על זה כדור
ואנחנו התכרבלנו ליד התנור
אילו אז היינו יודעים
שיעברו כל כך הרבה שנים
עד השלג הבא
היינו גם בונים בובה.

השמש כבר עמדה באמצע השמים, הילדים בבוסתן היו שקועים בזלילה ובפטפוט ולא חשו כלל איך חולף הזמן.
לבסוף עייפו והחליטו לשים פעמיהם הביתה.
העמיסו את השלל על העגלה והדהירו את טינופת.
"דיו! טינופת, במרץ, טינופת, הביתה!"
שקעו רגליו של הפרד באדמת הלס הקמחי וגלגלי העגלה העלו תימרות אבק. לפתע, בעיקול הדרך שליד המטעים הבחינו ב"שברולט" ובו קבוצת חברים, חמושים ברובים, נוסע ומתקרב אליהם.
"עצרו!" נופף אחד החברים בידו, "עמדו מיד!"
אך טינופת, שהריח כבר את ריח האורווה, לא הבין ופרץ בדהרה קדימה, שועט לעבר שער הקיבוץ.
הגיעו לאורווה, עדיין שמחים וצוהלים התירו את הרתמות, הגישו לטינופת מים מלוא החבית, גם תערובת וחציר שמו באבוסו.
"טינופת, היית גדול!" טפח צ'יקו על צווארו.
"היה כיף, הא?" אמר דובי.
לקחו את שללם בידיהם והתחילו לצעוד לעבר בית הילדים. והנה, את מי הם פוגשים הולך לקראתם ופניו חמורות סבר מאוד? את אסף, המורה החדש שלהם.
"היי, אסף, תראה מה הבאנו לפינת הטבע!" קרא אמיר בחדווה והניף לעומתו את קן העורב שבידיו.
אך אסף לא נראה כמי שמתרשם במיוחד.
"הכנסו מיד לכיתה!" הוא סינן מבין שפתיו וחטף את דלי השקדים מידו של מנצ'ר. הדלי נשמט מידיו והפרי התפזר לכל עבר... למראה זעמו של אסף התחילו הילדים לקלוט מה רע המעשה אשר עשו. ונכנסו לכיתה נזופים וחוששים.
אך מה שקרה לארבעתם בכיתה לא נספר, רק זאת, שעד היום, כשנזכר צ'יקו במעשה, עדיין נשלחות ידיו למשש את אחוריו...

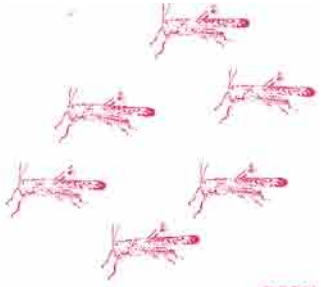

ארבה

כשירד על המשק ארבה בלהקות
כל החברים עם רובים פחים ומקלות
ניסו להבריח אותם מהשדות
רק האמא של מזל
בשלה אותם בסיר גדול
ואם לא היית נגעל
הייתַ יכול גם לאכול.

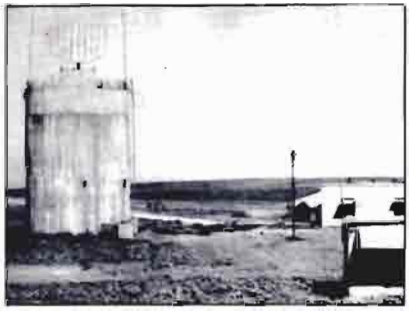

מגדל המים החדש

אבא ואני עלינו על מגדל המים החדש
כשהגענו למעלה הייתי ממש נרגש
אחר כך ירדנו לתוכו
וישבנו על הקרקעית
שם אבא שר באנגלית:
לִט־מאי־פיפל־גוֹאוּ.
וְנוֹ־בּוֹדי־נוֹאוּ.
וזה היה ממש נפלא
כי חוץ ממני איש לא שמע.

מעשה באוצר האפונים המסוכן

חו מעיל, יהיה קר!״
״אל תטפס שם — תיפול!״
״אל תאכל את זה — זה רעיל!״
המבוגרים תמיד מזהירים. ככה זה.
והילדים? נכנס מאוזן אחת — יוצא מהשניה. ילדים אוהבים ללמוד בעצמם ולא מנסיונם של אחרים. זוהי דרך העולם, כנראה. אחר־כך הם גדלים ומזהירים את ילדיהם־הם. כך, למשל, נספר את המעשה שלפניכם, שקרה כשאנחנו עוד היינו ילדים.

ומעשה שהיה כך היה.
בוקר אחד יצאו ילדי גן ב׳ (לימים גן־שקד) לטיול בוקר שגרתי ברחבי הקיבוץ. התנהלו המטפלות בקצב של צב ואיתן הקטנים, אוחזים בידיהן ונצמדים לשמלותיהן. הבינוניים הלכו בקצב קצת יותר מזורז ופקחו עיניים סביב למצוא ״מציאות״, ואילו הגדולים רצו קדימה לחפש להם הרפתקאות.
מטרת הטיול היתה בית הדפוס. באותו זמן שכן בית הדפוס בבית ערבי ישן שנמצא בדיוק במקום בו עומד היום בית־העם.
כשהגיעו המטפלות והילדים הנלווים אליהן לדפוס, לא נראו הגדולים בשטח. ״כנראה התעכבו באיזשהו מקום,״ אמרו המטפלות, ״אין דבר, ניכנס. מיד ישיגו אותנו,״ ונכנסו.
ואיפה היו הגדולים?
הם מצאו אוצר! אוצר של ״אפונים״ שצמחו על שיח בקרבת מקום. תרמילי האפונה קרצו להם מבין העלים, מגרים כאלה, מפתים לקטוף, לפצח ולגלות את טורי האפונים הירקרקים־עגלגלים המייחלים להאכל.
לא היססו אף רגע, פשטו על השיח ומילאו פיהם מכל הבא ליד. בגמר הסעודה שבו ונכנסו לדפוס. הצטרפו הילדים אל השאר, שכבר היו באמצע הסיור, ולא גילו את סוד האוצר המתוק לאיש.
בתום הטיול חזרו כולם לגן, התקלחו וישבו, בגופיות ובתחתונים ושביל בצד בשער הרטוב, לארוחת הצהרים. הפיֵרה, הנקניקיות והמיץ חיכו להם כבר ערוכים על השולחנות. גמרו לאכול ושכבו לנוח ודבר האפונים נשכח מליבם כליל.
לא עבר זמן רב ונזכרו בהם שנית. ומה מכאיב היה הזכרון! לקראת סוף המנוחה החלו מספר ילדים להתפתל בכאבי־בטן נוראים ולהקיא.
״איה, כואב לי, כואב לי!״ זעק עמית מחדר א׳.

הפגזה

היום היתה הפגזה
ילדי בית־הספר נשכבו בכותנה
המטפלת אמרה:
זה היה יכול להגמר אחרת
ואצלי במגירה יש רסיס למזכרת.

בריכת־שחיה

בריכת־שחיה זה חזון לשנים רחוקות
ואנחנו לא יכולים יותר לחכות
חפרנו בור — שניים על שניים
ומלאנו אותו במים
ואחר כך כולנו בלי לחשוש
לתוך הבוץ קפצנו ראש.

תמרון צבאי

ערב אחד החברים רצו להתחיל בתמרון
רק חיכו שהילדים ילכו לישון
וחבר אחד אפילו דפק על חביות
לבחון אם הילדים יתחילו לבכות.
ואנחנו סתם עמדנו בחלונות
ושאלנו מתי כבר יתחילו לירות?

"הבטן, הבטן," גנחו רביב ויוספי במקהלה מחדר ב'.
ובחדר ג' שכב אלון בדממה, מכורץ כולו, אחז את בטנו בידו ורק דמעה גדולה זלגה לו מזווית העין ונספגה חיש בסדין.
המקימות עמדו מיד על חומרת המצב ולא הססו לרגע. הזעיקו את הרופא והאחיות, שהגיעו בהולים לשמע מצב החרום בגן.
"האם אכלו דבר מה שאינו ראוי למאכל?" שאלו. אך המטפלות לא ידעו להשיב להם.
"רק אכלנו קצת אפונים בטיול." נזכרו הילדים.
"אפונים?" נזעקו המטפלות, האחיות והרופא גם יחד. "איזה אפונים? והיכן יש אפונים בכלל במשק?"
כשציינו הילדים את מקום השיח נתבררה מיד הטעות. לא אפונה היתה זו כי אם שיח פואנציאנה ארוכת־אבקנים, שיח רעיל עד מאוד!
מכאן והלאה נתארגנה פעולת הצלה מהירה, כל הילדים החולים הושכבו במיטותיהם והרופא עבר מילד לילד ועשה לו שטיפת קיבה. ושטיפת קיבה, זאת לדעת, דבר הכרחי הוא במקרים שכאלה, אך מאוד מאוד לא נעים.
הנה כי כן, את לקח האפונים לא שכחו הילדים לעולם, ומאז נזהרו לזהות בבירור כל אפונה שתהיה אכן אפונה, לפני שהגישוה אל פיהם. גם זכר הנקניקיות,כפי שנראו לאחר שטיפת הקיבה, לא נשכח מליבם ועוד ימים רבים שנאו ילדי גן ב' נקניקיות, אף כי היו טעימות ולא חטאו כלל...

קטיף כותנה

אומרים שבאמריקה כבר יש מכונה
שבאופן אוטומטי קוטפת כותנה.
ואילו אצלנו בינתיים
קוטפים כותנה בידיים
ואני יכול להגיד
ללא הגזמה שזה
גם המצב עם
תפוחי האדמה.

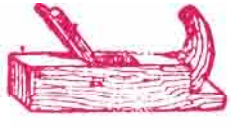

באיזה ענף לעבוד?

אני רוצה לעבוד בנגריה
וכך גם צביה רוצה
באסיפת כיתה מישהו מזכיר
שגם אבא שלה נגר בעיר
אבל בסופו של דבר
אני לנגריה נבחר
אז למה היא באה אלי בטענות:
"אתה בכלל לא יודע מה זה מס מותרות"

פגז על הגן

נעול המקלט הכבד הוסר ודלת הברזל חרקה על צירה.
הושיטה אילה ידה למתג החשמל ואור צהוב הציף את הכל וגילה גרם מדרגות שהוביל למטה. אט־אט ירדו ותפסו איש־איש את מקומו. ילדים, תינוקות, מטפלות ואמהות.
זה היה במלחמת ששת הימים, במקלט גן שקד.
ימים רבים לפני כן התכוננו לרגע הזה. בשבועות ההמתנה שלפני המלחמה נוקו המקלטים וצוידו בכל הנדרש, תעלות קשר עמוקות כקומת אדם ביתרו את הדשאים הירוקים והובילו ממקלט למקלט.
המתח באויר היה כבד והציפיה המתמשכת לבאות היתה קשה עוד יותר. גם תנועת החיילים באזור היתה מוגברת. טנקים חנו בזיתים ובגבעת שולה הוכן שטח לבית הקברות הצבאי.
"הלוואי ולא נצטרך לכל זה." חשבו וקיוו החברים. צמודים היו למקלטי הרדיו ולטרנזיסטורים ואוזנם כרויה לחדשות.
ואכן, הרגע הגיע.
"יש לרדת למקלטים." נתקבלה ההוראה מגבוה.
צפוף, צפוף מאוד היה במקלט. למקלט גן שקד שובצו כל ילדי גן שקד וחצב, עופרים וצפרירים. איתרע המזל הביש וילדים רבים היו חולים אז. לכל ילד הוצמדה מטפלת או אמא. עמיחי ואוהד, שהיו מאושפזים אותו זמן בבית החולים, שוחררו בחופזה ושבו בבהילות הביתה. אף הילדים האחרים לקו בשלשולים והקאות וסבלו מחום גבוה.
בקצה המקלט היתה פינה מוסתרת בוילון: בית שימוש. דלי לעשית הצרכים, אותו היו מכסים בסיד.
מכל עבר עלה בכי החולים. האמהות היו מודאגות, מדי פעם היו בוכות בחושבן על בן הזוג שבחזית או בראותן את סבלם של הילדים.
בגדולים הכתה מחלת החזרת, כל יום נוספו צווארים שמנים חדשים. לאורלי שני צדדים נפוחים, לנעמה — צד ימין ולשי — צד שמאל. בחלקו הזה של המקלט, בצד הגדולים, שרר מצב רוח מרומם, ואווירה של פעילות רבה. סיפרו סיפורים, שרו שירים וניצלו כל טיפת מקום בין דרגשי השינה למשחק ולבילוי.
"חבר'ה, אולי תציירו ציורים ותכתבו מכתבים להורים שבעמדות?" הציעה חנה'לה. מכאן והלאה פרח ה"דואר" ונהפך למרכז העניינים. מ"עמדת המשמש" היו באות רחלי וניבה, לוקחות את הדואר ומחזירות.
רעמי התותחים הדהדו במרחק, מכיוון מערב, שם נלחמו חיילינו על כיבוש עזה.

במרעה

פעם יצאתי עם במיק למרעה
אולי אקבל סיבוב על הסוסה?
נחיה ונראה...
לפי מה שאני זוכר
השטח היה מעבר לגדר
רק הגענו למקום המיועד
גילינו צינורות שמסתננים שמו בצד.
במיק אמר: תשאר כאן עם הפרות
אני רוכב למשק בעניין הצינורות
מייד הגיעו חברים עם עגלה
להעמיס הצינורות וגם אותי במחילה.
אז מתי אזכה לסיבוב על הסוסה?
אולי אנסה בשבת הבאה.

שבעה זיתים

שבעה זיתים שווים ביצה
לחם עם טי־טיים בארוחת ארבע
צנימים אוכלים אם יש שילשול
עוף כשבא חמסין ללול
נו, עם תפריט כזה גמיש
כולם מבקשים "במקום" מהמגיש.

בום! בום! נשמע קול פגזים עמום ממרחק והילדים היו מנסים לנחש מתי "שלנו" יורים ומתי "שלהם".
מדי פעם היה מגיח בפתח אחד ההורים, שבא מבחוץ ומביא איתו ידיעות טריות על התקדמות כוחותינו ועל מצב הלחימה.
בתוך המקלט השתדלו המבוגרים לשמור על מורל גבוה. שוש וגאולה, שממונות היו על האוכל, דאגו שלא יחסרו דברים טובים ואכן, הפיות לא חדלו מללעוס. את הילדים החולים הוציאו מדי פעם להתאוורר קצת בחוץ ולנשום אויר חדש בסביבות המקלט.
היה זה בדיוק ברגע בו שבה רבקה'לה עם שירי הקטנה "מאיוורור" ושוש התכוננה לצאת עם ילד שהקיא.
לפתע, הזדעזעו קירות המקלט ונשמע בום נוראי.
סיד וטיח נשרו מן הקירות ואחר כך השתרר שקט. רעד אחז בכולם והילדים פרצו בבכי מבוהל. מה זה?
"הגן נהרס!" קראה גאולה שהציצה החוצה לראות מה קרה, והיא כולה רועדת.
לאחר זמן מה העיזה אילה ויצאה לבדוק את התוצאות. גגון המרפסת של הגן נפגע וחור גדול נפער בו. ערימות טיח ושברי לבנים היו בכל. פסעה אילה בזהירות בין השברים וסיירה בשטח, אחר שבה למקלט ובידה עדויות לאשר התרחש.
"איזה מזל שהיינו במקלט ולא בגן." הכריזה בבואה והציגה בפניהם שני "מוצגים". האחד — ביצה ובה חורים משני צדדיה. רסיס אחד של הפגז חדר את דלת המקרר, ניכנס בביצה ויצא מצד שני...
והשני — בובה. בובתה של אביבית נשארה במיטתה והנה היא פצועה וחבולה ובגדיה קרועים.
לקחה אביבית את הבובה המסכנה בזרועותיה, אימצה אותה בחום אל ליבה ודמעה התגלגלה במורד לחיה.
פגזים נוספים ירדו על המשק, סיפרה אילה. אחד נחת על הדשא הגדול ואחר פגע בחדרם של רותה ואליהו, בדיוק בחדר השינה.
בינתיים השתרר שקט בחוץ. ברנדי וחבריו פינו במהירות את ההריסות מהגן ותיקנו את הטעון תיקון.
וכעבור שלושה ימים, שניראו כנצח ליושבים במקלט, הגיעה "פקודת השיחרור".
"אפשר לצאת מהמקלט!" נשמו כולם לרווחה.
"איזה כיף!" קראו הילדים. ונעמה אמרה: "אמא, אני רוצה להשאר כאן." עידן הוסיף ביתר תוקף: "אני לא יוצא מהמקלט!" ואליהם הצטרפו כמה סרבנים נוספים.
נו, לא היתה ברירה אלא להשאר עוד שני לילות נוספים עד שהסכימו להפרד מהמקלט, כל כך טוב היה להם שם, כנראה.

לומדים רוסית

דוד ואני לומדים רוסית
אצל סבא גודריץ'
בשעור הראשון כבר יודעים לדבר
זְדרַאוו סטווֹי טוֹבָּרִיש — שלום חבר.
בשעור השני לומדים מספרים
אוֹדִין, דווַה, טְרִי — עד עשרים
בשעור השלישי נסתיים הרומן
סבא אומר שיניים ברוסית, רחמנא ליצלן
ואנחנו נתקפים בצחוק עד כדי עווית
יותר לא המשכנו ללמוד רוסית.

אחד במאי (א)

באחד במאי נוסעים לצעוד בתל־אביב
אנחנו הולכים בסך
והמון אנשים מסביב.
וכשזורקים עלי פרחים
אני לא יודע מה לעשות
להתכופף ולהרים
או לשמור על השלשות.

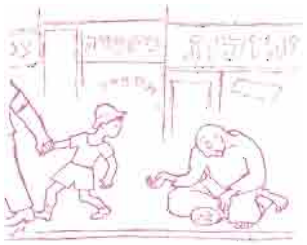

אחד במאי (ב)

אחרי שנגמר המצעד
אנחנו פוגשים מקבץ נדבות אחד
ומשכנעים אותו לבוא איתנו לקיבוץ
כשאנחנו כמעט מצליחים
באות המטפלות עם תרוץ
שיענקל'ה הנהג כבר על קוצים.

הפתעה בואדי

דם אחד יצאנו לטיול בואדי. רוב הסיפורים מתחילים כך. לפעמים זה לואדי אשפה שבמזרח, שאשפה כבר אין בו, אבל מורדותיו המשופעים מתכסים בחורף במרבד פרחים ססגוני ומרהיב. לפעמים זה ואדי־פלמ"ח־סיסרא־מטע שאקליפטוסים תמירים נטועים איתן בערוצו. ובדרך כלל זהו ואדי־פילים על כל שלוחותיו וערוציו.
אבל הטיול הזה היה באמת מיוחד במינו, וכך היה.
כמדי שבוע יצאו ילדי גן חצב עם צביה הגננת ועם המטפלות לואדי. הכינו את ארוחת הבוקר בסל, חבשו כובעים ובצעד קל פנו לשער המשתלה. חצו את חורשת בית הקברות וירדו במורד לואדי פילים.
בושם של פריחה מילא את האוויר וירוק היה בכל. הילדים רצו קדימה ועיניהם לא החמיצו דבר.
"הנה צב!" צעק אורן.
"בואו ניקח אותו." הציע יותם.
"צביה, תראי, הנה כלנית לבנה!" קראה טליה.
כך עברו את השלולית הקרובה שכבר יבשה כמעט לגמרי, עברו גם את השלולית השניה והמשיכו לואדי־נחביר שמתחבר לואדי־פילים. פינת חמד זו, לא רבים יודעים עליה. שם רחב הערוץ במיוחד וקרקעיתו מרובדת חול סחף זך, עצי אשל ענפים צומחים באפיק ודפנות הואדי תלולים כקירות.
שם ישבו לנוח וסעדו את ארוחת הבוקר.
השביעו הילדים את רעבונם בחפזון ועד מהרה התפזרו באזור לתור את הסביבה. איתן ועמית התישבו לחפור בחול, איל טיפס בין ענפי האשל העבות ודביר ויותם טיפסו על קיר הואדי והיו מתגלשים על אחוריהם למטה ועולים שוב וחוזר חלילה.
לבסוף נילאו מן המשחק ונשארו למעלה, אף הרחיקו מעט. צביה ואילה ישבו להן באפיק בניחותא, מפטפטות ומרכלות כהרגלן ופקחו חצי עין על הילדים.
לפתע נשמע קולו של יותם מלמעלה:
"מכונית! הנה מכונית!!"
ומיד אחריו — דביר: "צביה! מצאנו מכונית!"
"אולי זו רק חתיכת פח שהיתה פעם מכונית?" השיבה להם צביה מלמטה בספקנות.
"לא! מכונית אמיתית, בואי תראי!" התעקשו.
קמה צביה בלית ברירה, ניערה את החול ממכנסיה וטיפסה לראות על מה היה כל הרעש.

שיא האופנה

לרגליים מגפיים.
ומכנסיים קצרים
עם קפלים
(כך שרואים את הכיסים).
למותניים חגורה רחבה
— אלא מה?
וחולצה רוסית רקומה.
על הראש בלורית עד שמיים
ושיר נישא על השפתיים.

מלחמה

בקרוב תפרוץ מלחמה
ויש כבר כמה סימנים:
במקלט הכניסו מזרונים.
על המגדל חיים צופה במטוסים.
ובכלל המשק מלא בחיילים.
אנחנו מנסים לפרק סטן
בעיניים עצומות
ולהציץ בציורים שעשו
החיילים על הקירות.

ולנגד עינייה, בתוך ערוץ סמוך, חונה לה בשקט מכונית שלמה לבנה, מבהיקה ואמיתית, אמיתית מאוד!

"לא להתקרב אליה!" ציוותה צביה מיד. אולי יש בה מישהו אור־שמא היא ממולכדת? צריך להזהר.

"כבר היינו לידה ויש בפנים מושבים אמיתיים והגה...!" דיווח יותם.

"בואו אלי," קיבצה צביה את הילדים סביבה. "נחזור מיד הביתה ונודיע למזכירות שיטלפנו למשטרה."

הדרך הביתה היתה הפעם קצרה מתמיד. צעדו בזריזות וליבם מלא שאלות.

"איך יכולה להגיע הנה מכונית, ליפול לואדי ולהשאר שלמה?" שאלה נועם באמת, מוזר מאוד.

"של מי המכונית הזאת? אולי אנחנו מכירים אותו?" אמר יאיר.

הגיעו למזכירות וסיפרו מיד את דבר המציאה לדבור׳לה, התקשרה דבור׳לה למועצה, לאיש האחראי על הבטחון.

"אכן, מכונית סוברו לבנה כזאת בדיוק נגנבה מקיבוץ אור־הנר ואנחנו מחפשים אחריה!" ענה.

"ואנחנו! אנחנו מצאנו אותה!" התרגשו הילדים ומה רבה היתה גאוותם.

חזרו הילדים לגן וחיכו בקוצר רוח לאיש שיבוא כדי להראות לו את מקום המכונית, אך איש הבטחון בא ולקח רק את צביה. לילדים הובטח שכשיבוא אוטו הגרר לגרור את המכונית מהואדי — יקראו להם לבוא לראות.

ארוכה היתה הציפיה, ארוחת הצהרים היתה חסרת טעם, לא מקלחות, לא ריכוז, רק חיכו וחיכו, ולישון לא רצו.

פתאום נודע — המכונית כבר במגרש החניה!

רב היה הרוגז על ההבטחה שלא קוימה אך חיש רצו לשם לראותה במלוא הדרה.

"זו המכונית שמצאנו! הנה המכונית שלנו!" סיפרו לכל מי שעבר. לבסוף, משנרגעו הרוחות ושבו למנוחת הצהרים, הופיעו שני חברים ובידם קופסא מלאה שוקולד. היו אלה חברי אור־הנר שבאו להודות על מציאת המכונית שלהם.

עוד הספיקו לראות בהקמה איך האוטו גרר מוביל את המכונית ממגרש החניה לתיקון, ובזה תמה פרשת המכונית. רק הזכרון נישאר בליבם, ומאז, בכל פעם כשמגיעים לאפיק האשלים בואדי־נחביר, במקום בו הוא מתחבר לואדי־פילים, רצים קודם כל למעלה לראות — אולי, אולי מחכה שם עוד מכונית?

מסתננים

פעם נכנסו מסתננים לבית הילדים וגנבו את כל המעילים
אבל בכל זאת הכי מפחיד
בלילה זה יללות התנים.

דגל אדום

כשהדגל האדום בחצי התורן היה
ידענו שסטלין מת ברוסיה
כשהדגל האדום ברפת התנוסס
ידענו שהמזריע צריך להכנס
וכשפנס אדום על חדר אוכל היה דולק
ידענו — שם מלא ולא צריך להדחק.

זאב, זאב!

המטפלות

ביום ראשון עובדת עטרה
ביום שני עובדת רבקה
ביום שלישי עובדת צילה
ביום רביעי עובדת תקוה
ביום חמישי עובדת רינה
ביום שישי עובדת סטלה
וביום שבת מוטי.
אף מטפלת לא מחזיקה מעמד
יותר מיום אחד
אבל מה שנחמד —
למורָה קוראים מרגה
וכשהמטפלת היא רִינה
יש לנו מרגרינה.

על הכתפיים

על הכתפיים של חגי בגיל שש
בדרך לנחביר — מגלים מוקש.
בגיל שמונה על הכתפיים של דן
אנחנו שוחים רחוק בים.
בגיל עשר על הכתפיים של זוסמן
אני מתחפש לענק עם זקן
וכשאני חושב עצמי לגדול
מרכיב את יורם על כתפי
ולמעלה גדעון
שנופל ושובר את יד שמאל.

ידן רצה להתחפש לזאב. כן, דווקא לזאב.
גדול ומפחיד ואיום, כמו הזאב ב"פטר והזאב".
אותה שנה הוחלט לחדש את מלאי התחפושות לגנים ולצורך הענין נעזרו בשושנה המטפלת בעלת ידי הזהב. שושנה ידעה לתפור לכל ילד תחפושת בדיוק לפי הזמנתו ולפי משאלות ליבו הכמוסות.
אורלי, למשל, רצתה להיות נסיכה. כזאת יפהפיה בשמלת משי ארוכה עם מלמלה וסרטים ופרחי סטן וזהבים, ואודם בשפתיים וסומק בלחיים...
שי רצה להיות שוטר. שוטר גיבור, עם כובע מצחיה שחור ומדים מגוהצים וכפתורים נוצצים ובעיקר — אקדח בחגורה.
נעמה רצתה להתחפש לרקדנית ספרדיה ואהל, שהיה מאוהב בנעמה, הודיע שיהיה רקדן ספרדי.
והיו עוד, ליצנים ופילים ואריות וקאובויים.
אבל עידן רצה להיות זאב.
עשתה שושנה ימים כלילות ליד מכונת התפירה כדי להספיק להכין לכל ילדי הגן את התחפושות המבוקשות.
הילדים היו חסרי סבלנות ונרגשים. אך יותר מכולם היה עידן מתוח ומודאג.
"שושנה, תספיקי לגמור לי את הזאב עד פורים?" הוא שאל וחזר ושאל.
"שושנה, את זוכרת לעשות לזאב זנב?" הוא הזכיר בפעם המאה. ומחנה'לה הגננת ביקש: "אל תשכחי להכין לי גם מסכה של זאב אמיתי, שלא יכירו אותי בכלל."
היה עידן עומד מול הראי ומתאמן בפרצופים של זאב ולפעמים היו המטפלות שומעות אותו מאיים על אחד הילדים הגדולים: "אם לא תתן לי את האוטו, אני אהיה בפורים זאב ואטררררררוף אותך!"
שלושה ימים לפני החג סיימה שושנה את מלאכתה ובבוקר הביאה את כל התחפושות, מוכנות ומגוהצות, לגן.
הילדים לא משו ממתקן התחפושות התלויות. משכו את הבדים המבריקים והחלקים, הריחו את ריחם ועיניהם כלו אל התחפושות היפהפיות.
סוף סוף הגיע היום הגדול. פורים!
שעות הבוקר זחלו באיטיות מעצבנת וההתרגשות היתה רבה. "עכשיו, ילדים, חשוב שתלכו לישון," אמרה חנה'לה הגננת לאחר ארוחת הצהרים, "כי מחכה לכם ערב ארוך ולא כדאי שתהיו עייפים במסיבה." ואכן, כולם כולם הצליחו איכשהו להרדם, אפילו עידן הקטן.

בהקמה העירו המטפלות את הילדים בשירי פורים עליזים. "לבשו תחילה את בגדיכם הרגילים ומעליהם את התחפושות." הורו המטפלות, כי אותה שנה היה קר מאוד בחג הפורים.
הילדים התלבשו במהירות הבזק ולא היה צורך לשדלם פעמיים. חיש פנו להתאפר, להסתרק ולהצטלם.
נטל עידן לידיו את תחפושת הזאב שכה ציפה לה. תחב רגל אחת בסרבל השחור, ועוד רגל, חפן באגרופיו את שרוולי החולצה הארוכים והשחיל ידיו בשרוולי הסרבל, חבש לראשו את הכובע השחור, ממנו הזדקרו שתי אוזני זאב גדולות. החליק בידו לאורך הזנב השעיר שמאחוריו ולבסוף העלה על פניו את מסכת הזאב המפחידה וניגש למראה. והנה — מתוך המראה לוטש בו זאב שחור ומבהיל עיניים גדולות וחמדניות, ופיו חושף לעומתו שני טורי שיניים חדות ומבעיתות.
נבהל עידן עד מאוד, כחץ מקשת רץ אל חנה'לה, נצמד לשמלתה וייבב: "לא רוצה מסכה, תורידי לי את המסכה..."
"אבל עידן," ניסתה חנה'לה לשדלו, "אתה זאב אמיתי כל כך, בדיוק כמו שרצית!"
"לא רוצה מסכה, לא רוצה, תורידי לי אותה." התחנן עידן בקול בוכים. בלית ברירה הורידה חנה'לה את המסכה ונשאר עידן זאב אמיתי, אבל בלי פרצוף־של־זאב.
כעבור דקות אחדות הופיע שוב ודמעות בעיניו.
"אני לא רוצה את הזנב הזה, לא נוח לי לשבת, תורידי לי אותו."
"אבל עידן," ניסו כל המטפלות לשכנעו, "איזה מין זאב זה ללא זנב?"
"לא רוצה זנב, לא רוצה זנב," התעקש עידן. והזנב הורד.
נשאר עידן זאב אמיתי, רק בלי פרצוף־של־זאב ובלי זנב־של־זאב. מחה עידן את דמעותיו ויצא לחצר.
לא עבר זמן רב ושוב חזר, התלונן: "הכובע הזה עם האוזניים מגרד לי ומעצבן אותי, תורידו לי אותו." הפעם לא התווכח איתו איש, הכובע הוסר ונותר זאב אמיתי לגמרי רק בלי פרצוף־של־זאב ובלי זנב־של־זאב ובלי אוזניים־של־זאב.
במשך הערב היה חם לעידן בעור הזאב. פתח את כפתורי הסרבל והוציא ידיו מהשרוולים.
ובמסיבה, כשהכריז המנחה: "יעלו ויבואו כל חיות היער אל הבמה!" התייצב עידן הזאב הטורף והמפחיד, כשהוא לבוש בבגדיו הרגילים, רק רגליו נתונות בתוך סרבל שחור והוא מחייך חיוך רחב ומאושר של זאב אמיתי.

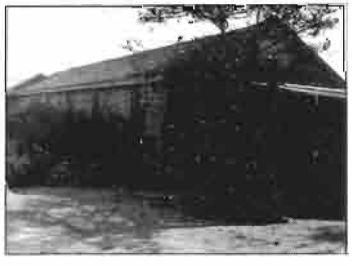

בחדר אוכל הישן

בחדר־אוכל־הישן בחריצים שבין המרצפות תקועים חרצני זיתים.

בתערוכה

בתערוכה של חג ה־7 יש דגם מעץ וצבע של בארי בשנת אלפיים עם בתים של קומותיים לדעתי אפילו בחלומות קשה להאמין שזה יכול להיות.

טיול לאגם ויואב נעלם

טיול ל"אגם" היה הטיול האהוב ביותר בגן "כלנית". ומהו ה"אגם" האמור?

בתקופה בה סללו את הכביש החדש מצפון למשק והזיזו את הגדר צפונה, נוצרה בריכה של מי־גשם בואדי פילים, מתחת לבית הקברות. מענין היה לעקוב אחרי השינויים שחלו בה לאורך כל עונות השנה. בחורף, בעת הגשמים, היתה מתמלאת הבריכה מים ונוצר אגם אמיתי לתפארת. הרוח חרשה במים תלמים־תלמים ואדוות קלות נעו בעיגולים.

אז היו הילדים זורקים אבנים לאגם ומתחרים ביניהם מי יוכל להקפיץ את האבן פעמים רבות יותר על פני המים.

באביב יבשו המים ובקרקעית האגם נוצרה שכבת בוץ חלקלק ועמוק, מגרה ורך למגע. אז היו הילדים אוספים מלוא חופניהם בוץ דביק ומביאים ממנו לגן, לעבוד בו כבחימר. בקיץ יבש הבוץ כליל והפך לשכבת אדמה בקועה. פסיפס מושלם של קרום דק מחורץ ומסתלסל. אז היו הילדים מלקטים את ריבועי הבוץ היבש כקוביות שוקולד.

אותו יום יצאו הילדים מלאי מרץ לטיול ארוך לאגם. הימים ימי שלהי הקיץ, ראשית הסתו. העמיסו המטפלות, על עגלת האוכל את ארוחת הבוקר ויצאו לדרך.

הילדים הנלהבים רצו קדימה והמטפלות מאחוריהם, מנסות להדביק את הקצב. כזכור, סללו אז את הכביש החדש ובו נסעו משאיות גדולות עמוסות חצץ וחומר ואדי, סכנה להלך ביניהן.

"הזהרו, ילדים! זוזו הצידה!" קראו המטפלות. הילדים בקושי שמעו והמשיכו לרוץ.

בין השובבים הגדולים — יואב. קראו פעם אחת, קראו פעם שניה — יואב לא הקשיב.

"יואב, אם נצטרך לומר לך פעם נוספת — נחזיר אותך לגן!" אמרה תמר.

הגיעו לגבעה ליד בית הקברות. הדרך לאגם עברה בשדה חרוש. אפור היה מסביב, בכל קוצים ועשבים יבשים. דישדשו הנעלים הקטנות, מעדו בין הרגבים, עד שהגיעו. האגם היה יבש לגמרי והחליטו לסעוד את ארוחת הבוקר בדיוק בלב האגם. האדמה פריכה ונסדקת בקלות, הקרום הדק שיָבש נמעך תחת הרגלים.

באמצע האגם פרשו מפה וערכו עליה את הסעודה. סנדביצ'ים של לחם טרי במרגרינה וגבינה, חתוכים בדיוק באמצעם, עגבניות אדומות ובשלות ומלפפונים שלמים וביצה קשה ומיץ בכוסות פלסטיק — כל טוב. הילדים היו רעבים, המטפלות עייפות. שקט היה בכל ונשמע רק קול לעיסה נמרץ.

פתאום שמו לב שמישהו חסר. סופרים את הילדים: אחת, שתים, שלוש... עשר.. שלוש עשרה — אחד חסר! עברו על השמות לפי החדרים, ומה התברר? יואב! איפה יואב?

על הבוידעם

על הבוידעם נחבאים
כל מיני צעצועים
פתע נעלמו לכמה חודשים
ואחר יורדים משם כאילו חדשים.
אֶל הבוידעם לעלות
אצלי, זה שיא המשאלות
אם תשאלו מה כל כך קשה?
אשיב פשוט — אבא לא מרשה!

אחרי 40 שנה

ליד גדרה
במחנה בארות
האקליפטוסים הגביהו צמרות
אני מבקר שם לראשונה
אחרי ארבעים שנה
לחדר־אוכל אני ניגש
ומוצא שם בית־מִדרש.

"מישהו ראה את יואב?" שאלה תמר.
"לא, לא ראינו."
"הוא הלך איתנו בהתחלה."
"לא יודעים." ענו הילדים.
נשארה מזל עם הילדים, הלכו נעמי ותמר וחיפשו בסביבות האגם. עלו למעלה, חיפשו בואדיות — אין זכר ליואב.
חזרו ואספו את כל הילדים. עלו כולם במעלה הואדי, עמדו על הגבעות וקראו, שלוש־ארבע, כולם ביחד: "יו — אב! יו — אב!"
אין תשובה. רק ההד התגלגל בין הערוצים וחזר אליהם. ושוב: "יו — אב! יו — אב!" ושקט.
אולי כעס יואב על גערות המטפלות והוא מתחבא? חיפשו כולם מסביב, בין הנקיקים בואדי, מאחורי כל שיח והילד איננו.
אז הבינו שלא מדובר במשחק מחבואים אלא במשהו רציני יותר. התחלקו לקבוצות. הלכה מזל הביתה דרך בית הקברות מהכיוון ממנו באו. המשיכה נעמי לחפש ולקרוא בין הערוצים בואדי פילים. ותמר והילדים שמו פניהם הביתה דרך ואדי מטרות.
הלכו כמה צעדים ועצרו לקרוא שוב: "יו — אב! יו — אב!".
אין תגובה.
"מה יהיה אם לא נמצא אותו אף פעם?" שאלה ענבל בפחד.
"יכול להיות שטרף אותו אריה?" חשב עידן.
"ומה אבא שלו יגיד?" הקשה אדם.
"וודאי שנמצא אותו." הרגיעה אותם תמר, "ואריות אין לנו באזור בכלל." אך בליבה פנימה היא חשבה: ומה אם באמת קרה לו אסון? איך נפגוש את אבא שלו? "מזל ונעמי ודאי כבר מצאו אותו מזמן," היא הבטיחה. "ואם לא — נגיע הביתה, נלך למזכירות ונצלצל למשטרה."
"יבואו עם הליקופטר ויחפשו בכל האזור?" שאלו הילדים, "ומה יהיה אם לא ימצאו אותו בכל זאת?" והדאגה התחלפה בפחד ממש.
סוף סוף הגיעו למשק. נכנסו למזכירות ו — סוף טוב, הכל טוב! קידמו אותם בבשורה — נמצאה האבדה.
מזל, שהגיעה ראשונה לגן, מצאה את יואב האבוד. היכן? באמבטיה! משכשך לו בהנאה בלי כל דאגה.
"מה תעשו לו?" שאל ארבל.
"תכעסו עליו? תרביצו לו?" שאלה מירב.
"מגיע לו עונש!" קראו כולם.
אך העונש לא ניתן, כי אותו רגע יכלו המטפלות רק לחבקו ולנשקו ולהאנח בהקלה.

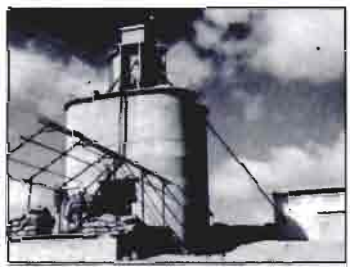

ישר לפה

בלול שוברים ביצה
ומוצצים בשלוק
ברפת סוחטים פיטמה
ישר לפה כמו זרנוק
מהאסם חופן חרובים
מתוך השק
וגוש אבקת חלב
שלחיך נדבק.
מהכוורת חלה עם דבש
ולאקונומיה אוי למי שניגש.

הפסקת חשמל

כל יומיים יש הפסקת חשמל
בשבילי זה יוצא מן הכלל
במנורת הנפט, אש אני מבעיר
ובידיים יוצר צללים על קיר
הנה, כלב, סוס, ארנבת ויונה
מצידי שאת הגנרטור יתקנו בעוד שנה.

ואדי פילים, הפיל והאורח ארך הרגליים

עשה שהיה היה בנגב הצפוני. פיל בנגב? פיל בנגב!
לפני שאספר על הפיל, הבה נכיר את מקום המעשה: נטפס בסולם על מגדל המים של קיבוץ בארי, ומראש המגדל נתבונן סביב סביב.
העין גומעת מרחבים. כאן, בנגב, אין ההרים חוסמים את שדה הראיה. באופק הרחוק, בפאתי מזרח, נראים הרי חברון. בצפון־מערב מציצים פרברי עזה. בימים של ראות טובה אפשר להבחין הרחק בדרום, מעבר למרחבים הגדולים, בהרי סיני.
בנוף המישורי־גלי הרגוע של הנגב הצפוני "מסתתרים" הערוצים תלולי הגדות, המתחפרים באדמת הלֶס הפריכה. במקום שהסחף שולט ומי הגשמים והשטפונות גורפים את הקרקע הפוריה, נוצרות "האדמות הרעות", הסחופות, שאינן ראויות לעיבוד.
הנה, כמעט וניתק חוט־סיפורנו. אלא שבאו ילדי "חצב" והחזירו אותנו אל נושא הסיפור.
על משטח־הדשא הירוק שלרגלי מגדל־המים עומדת צביה מוקפת בילדי "חצב": ילדים, לאן אתם רוצים לטייל היום?
— לוָאדי מטרות...
— וָאדי מטרות...
— לואדי פילים! לואדי פילים! — גוברים הקולות וההתרגשות.
בטיוליהם הרבים בסביבה המציאו הילדים שמות לכל הוָאדיות. ואדי ואדי ושמו, שם שם ונימוקו.
החביב ביותר על הילדים מכל הוָאדיות — הוא ואדי פילים. ואמנם מרבית הילדים ביקשו לטייל לשם — וצביה הסכימה.
— לואדי פילים! — קראו הילדים בשמחה ופנו אל שער הקיבוץ. יצאו מהשער, צעדו צפונה ופנו אל עבר הואדי. לו נתלווינו אליהם, היינו מגלים מיד מדוע צורפה לואדי המלה "פילים".
מאז טיילו אליו ראשוני הילדים של בארי, שהיום הם אבות לשניים ולשלושה, לא היה להם ספק איזה כינוי מתאים לואדי זה, ולא חשוב מה כתוב במפות הגדולות באותיות קטנות: הגשם, מי השטפונות והרוחות פיסלו בקרקע־הלֶס ועיצבו בה דמויות של פילים כבדים ורחבי גוף.
הילדים מחליקים אל אפיק הואדי, חוזרים ומטפסים על גבם של ה"פילים" וגולשים־מחליקים למטה. וחוזר חלילה. והצהלה רבה...
ועכשיו, לאחר שהתוודענו אל ואדי־פילים, הגיעה גם שעתם של הפיל והאורח ארך־הרגליים, שאלמלא האחרון לא היינו יודעים על קיומו של הראשון.

נראה אותך

נראה אותך אמיץ
לקפוץ מהגג של המתבן
לתוך הבור של התחמיץ!!

אופניים

לפני שהיו אופניים בכלל
כך היינו עושים, למשל:
רצים עם מקל
אחרי חישוק מתגלגל.
טסים על קורקינט של חובבים
עשוי לוח ושני מיסבים.
וכך בחמש דקות
היינו גומרים את כל המדרכות.

ביום אביב אחד בא לקיבוץ אורח גבה־קומה וארך־רגליים. עיניו התכולות בהירות וטובות־סבר, שערו בהיר וזקנקן מחודד בקצה סנטרו.
מה מבוקשו?
— אני סטודנט לגיאולוגיה — סיפר — ובמסגרת לימודי הוטל עלי לחקור את קרקעות הלֶס, גילן ותולדותיהן. מבקש אני מקום־לינה ופינה משלי, כדי שאוכל לצאת לסייר בשטח.
— איך אפשר לדעת מהו הגיל של הקרקע? — שאלו אותו, — ואיך אפשר לקבוע את תולדותיה?
— הדבר אינו פשוט ואינו קל כלל, — השיב.
— אם כן, כיצד? — המשיכו ושאלו.
— אנסה למצוא בעומק האדמה שלדים או עצמות של בעלי־חיים, — הסביר, — אם אצליח לגלות כאלה, אשלח אותם לבדיקות גיל. לפי התוצאות אפשר יהיה לקבוע, לפני כמה שנים היו כאן אותם בעלי־חיים ומה גילה של שכבת הקרקע שבתוכה נתגלו. מסובך, חשבו המאזינים, אבל הוא סטודנט, הלומד באוניברסיטה בירושלים. יש להניח שהוא יודע מה שהוא עושה.
פנו חברי הקיבוץ לעיסוקיהם והוא — האורח ארך־הרגליים — פנה לשיטוטיו.
בוקר בוקר היה משכים קום ויוצא לדרך, בתקוה כי ביום זה יעלה בידיו לגלות תגלית חשובה. מרבה היה לסייר בוָאדיות שמצפון למשק ובמכתש־נחביר. פירוש המלה הערבית נחביר הוא: סחף או גרף. ואכן, כשמו של הואדי כן מעשיו: ואדי נחביר סחף־ערץ בקרקע, חתר והתחתר עד שנוצר כעין מכתש תלול־קירות. מן המכתש מתפצלים ואדיות רבים, ואלה ממשיכים במלאכת ההרס. אחד מהם הוא ואדי פילים הזכור לטוב.
יום אחד פרץ הסטודנט־האורח אל בית המזכירות וקרא בקול נרגש:
— בואו אתי, בבקשה! אני רוצה שגם אתם תראו מה שראיתי.
— לראות מה? — שאלו אותו.
— האמינו לי. אני חושש להגיד, — השיב — עדיין אינני מאמין למראה עיני. אתם מוכרחים לבוא אתי! — הפציר.
לבקשה נרגשת כזאת אי־אפשר לסרב, ושניים מחברי הקיבוץ הצטרפו אל התמהוני.
הג׳יפ דהר צפונה ופנה לעבר המכתש. השלושה ירדו ממנו והמשיכו דרכם ברגל, על גדת ואדי צר־אפיק, ואחר כך צעדו בתוך האפיק עצמו.
— הנה המקום! סימנתי אותו. — הצביע הסטודנט על גדת הנחל.
טיפסו ועלו לשם.

גבעת שולה

בגבעת שולה בתוך בור
גילינו גוזל של ציפור
עמירי על חבל לתוך הבור מחליק
החבל ארוך אבל לא מספיק...
כמה חבל
על הגוזל...

רוצה להיות גדול

על קביים ללכת מי יכול?
מי שנורא רוצה להיות גדול!

— הלכתי לאורך הואדי, — סיפר ארך הרגליים, — חפרתי באת פה ושם כדי לתהות על מבנה הקרקע ופתאום גיליתי גוש אפרפר־שחמחם, כעין אבן או עצם. התחלתי לחשוף אותו בזהירות. הנה כאן!

ואכן, בתוך גדת הואדי נראה בעפר התחוח, שזה מקרוב נחפר, עצם מוזר. השלושה כרעו על ברכיהם ואט אט, בזהירות רבה, חפרו סביב העצם המסתורי, החפירה הזהירה נתמשכה עוד ועוד, ולאט לאט נחשפה והלכה עצם מקושתת, אשר בסיסה העבה הולך ודק כלפי קצהו.

חט של פיל!

ארך־הרגליים כבש בקושי את התרגשותו. הוציא אמת־מידה ומדד: 130 סנטימטר אורך החט. ללא ספק היה זה פיל גדל מימדים.

חברי הקיבוץ אישרו ללא היסוס: ללא ספק, חט של פיל.

כמה זמן מונחת החט כאן? מתי חי והתהלך כאן, בנגב, פיל אמיתי? באילו יערות שוטט? ממה ניזון? באיזה נחל ריווה צמאונו בעזרת חדקו הארוך?

עודם יושבים ומהרהרים, מה אפשר ללמוד על העבר הרחוק מחט אחת של פיל, והנה קרא החוקר:

— ראו, הנה עוד עצמות! איזה יום מוצלח!!

— בזהירות רבה חשף את העצמות, בחן אותן בקפדנות וקבע:

— עצמות תנין. הפיל שלנו לא היה בודד כאן.

— ובן כמה הוא, לדעתך, פיל זה?

— איני יכול לומר בוודאות, — היסס, — בן עשרות־אלפי שנים, אני משער. אלא שעלינו לערוך בדיקות מדעיות ואז נוכל לדעת ביתר דיוק.

— האם יכולים אתם לדמיין איזה נוף היה אי־אז, כאשר פילים ותנינים שוטטו כאן, במקום שהיום הוא גבול המדבר? — שאל החוקר בריגשה.

מאושר היה מאוד. הנה עלה בידיו לגלות עקבות העבר הקדום. עתה עליו להמשיך במחקריו, כדי למצוא עדויות נוספות על תולדות האזור.

כאשר נתפשטה השמועה בקיבוץ על גילויו המפתיע של הפיל בואדי המוליך אל המכתש, ודבר התגלית החשובה היה בפי כל, אמרו ילדי "חצב":

— אתם רואים שואדי־פילים זה לא סתם שם? פעם חיו בו פילים, רק שאנחנו לא ידענו. אבל השם שקראנו לו הוא נכון! אנחנו טיילנו לשם המון פעמים, החלקנו על גדותיו בלי סוף. אז למה דווקא אורח ארך־רגליים הוא שגילה את הפיל? בטיולים הבאים נשים יותר לב. אולי גם אנחנו נצליח לגלות פילים. או לפחות עוד פיל אחד.

ממתקים

כל יום שישי מקבלים שקית קטנה עם ממתקים שתי קוביות של שוקולד שלוש סוכריות טופי ומקלות מלוחים בשבילי זו ממש חידה אבל תמיד זה מספיק עד שבוע הבא. עובדה.

בשבתות

בשבתות כולם נוסעים לבוסתנים לקטוף שקדים ותאנים וכל מה שהשאירו הערבים.

עריכה והפקה: ניבה שגב
עיבוד הסיפורים: סמדר ברמק
השירים: אודי בר־סיני
עריכה גרפית: יגאל זורע

השתתפו באיסוף הסיפורים: אילה נטע, אלון כסלו,
הדס דגן, חנהל׳ה קריצמן, חסידה בוכסויילר,
מנצ׳ר, נעמי נגלר, צביה מאיר ותמר בן־צבי.

הסיפור ״ואדי פילים, הפיל והאורח ארך־הרגליים״
נכתב ע״י רנה הברון.

סדר הסיפורים

3 הלילה בו נולדה נורית
6 החמור ברק
9 מעשה בחמוטל הקטנה ובנס הגדול
12 גדי והסנדביצ׳ים
14 מרגרינה לעוגת השבת
16 מסע אל הבוסתן
20 מעשה באוצר האפונים המסוכן
23 פגז על הגן
26 הפתעה בואדי
29 זאב, זאב!
32 טיול לאגם ויואב נעלם
35 ואדי פילים, הפיל והאורח ארך־הרגלים

כל הזכויות שמורות לקיבוץ בארי, 1986 ©

הוצאה פנימית | קיבוץ בארי | תשמ"ז